

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: כח הוויתור

פרשת תצוה

בס"ד | גיליון מס' 218

איך ברגע האחרון נמנעה כריתת הרגל?

בגדי קודש לאהרן אחיך (כ"ח, ב)

על מידותינו כמושג מוביל. ומי שזוכה בכך - עד מהרה יגלה עד כמה איכות חייו השתנתה. כי כשאדם אינו מוותר - הלב שלו צובר רגשות שליליים, כעסים, ביקורת, טינה על אנשים. לב כזה הוא לא לב חזק, הוא לב שמוטלת עליו משקולת נוראית, והוא מתקשה לשרוד...

לא כן האדם המוותר, החיים מאירים אליו, היקום חייבני כלפיו. הלב שלו נקי, אם מישהו חוטא כנגדו - הוא מוחל ומוותר מיד, חייו מאושרים, והוא גם זוכה לכמה שנות חיים מתנה - בנוסח מיוחד משמים, הוקרה על היותו וותרן. היש דיל טוב מזה!?

הבה נאמץ את השיטה הזו בכל ליבנו, נחפש את ההזדמנות הקרובה שתיקרה בפנינו, ומעכשיו נחליט שנוותר בה. בשעת מעשה המצב טעון רגשית, קשה לקבל את ההחלטות הנבונות. הבה נחליט עכשיו שנוותר, ונזכה שאיכות חייו תשתפר באמת, ובורא עולם ירעיף עלינו שנות חיים טובות ומאושרות, מתוך בריאות ונחת!

'בום' באמצע התפילה...

בית כנסת קהילתי פלוני, בטבורה של שכונת בורו פארק שבברוקלין ניו יורק. במזרח בית הכנסת, סמוך מאוד לכסאו של הרב, יושב יהודי שקבע כאן את המקום לתפילתו. כבר 15 שנה שהוא מתפלל בבית כנסת זה, יושב במקום הזה בקביעות, והוא מודה על הזכות שנפלה בחלקו, לשבת סמוך לכסאו של הרב. הוא מבחין כי ילדיו מביטים על הרב לאורך כל התפילה, ולומדים ממנו כיצד תפילה צריכה להיראות, מהי יראת שמים, כיצד יגשים למלך מלכי המלכים...

ואז, ביום מן הימים, סתם ביום חמישי שגרת, לפתע פתאום, ניגש אליו יהודי אחר ממתפללי בית הכנסת, והחל לגעור בו: 'אדוני, המקום בו אתה יושב שלי הוא. פנה את עצמך מכאן בבקשה!' אמר הלה בטון סמכותי שאינו משתמע לשתי פנים, כשהמתפלל היושב במקומו - נבוך, המום, מבולבל, תוהה, משתומם ונדהם גם יחד!

'מה לך מתעכב?' - שמע לפתע שוב את קולו של החוצפן, 'קום ולך מכאן. זהו המקום שלי. יש מבין?' - - -

לא, אין מבין. אין כאן כל מקום לתבונה או הבנה. מדובר בעוול שלא יאומן - הן הוא יושב כאן, כבר 15 שנים! הוא כבר גידל כאן דור, יושב כאן בקביעות. לפתע פתאום מגיע מאן דהוא, וטוען בטענה ברורה ופשוטה, שעליו לפנות את המקום לטובתו. היתכן כדבר הזה!?

מתוך הלהם האדיר, בקושי הצליח האיש להגיב, ומילמל בשקט '15 שנה אני כאן...'. - אלא שדורש המקום בקושי שמע, וכבר התפרץ: 'אתה חושב שאינני יודע מה קרה לפני 15 שנה? הלא עד אז - אני הייתי יושב בסמוך לרב, מקומך היה מקומי, ואז הרחיבו את בית הכנסת, המקומות השתנו, ואתה זכית במקום הזה. אבל הוא נותר שלי!' - טען בחוסר בושה...

האווירה הפכה עכורה, כל יושבי בית הכנסת נעו באי נוחות בכסאותיהם, ממתנינים לראות כיצד יפול דבר. ומיודענו היושב במקום כבר עשור וחצי, חמתו בערה בו.

העולם המדעי הקליני כולו סובב הולך סביב רעיונות לשיפור אורך ואיכות החיים. עולם הרפואה פועל ללא הרף סביב הבטחה לבני האדם, לשיפור באיכות ובאורך חייהם. אפילו מי שמבטיח הצלחה כלכלית או מעמדית, בעצם מבטא את הבטחה לשיפור איכות החיים - וממילא אורכם, ובעצם - כל פרסום שפונה אלינו, כל מחקר שמבוצע, כל מה שמעסיק את העולם - הוא לשפר את איכות ואורך החיים. האם כל המאמץ הזה כדאי? - ספק גדול. במקרים רבים הנסיונות עולים בתוהו, מאמצים חובקי עולם והון תועפות שמושקע ללא הרף - יורדים לטמיון, מכל אלה יוצא מעט מאוד, אם בכלל. אז מה באמת הדרך? איך אדם כן יכול להבטיח לעצמו שיפור באיכות ובאורך חייו? האם יש נוסחה שמבטיחה את זה באמת!?

הסכיתו ושמעו גילוי שמיימי נדיר, שחז"ל חושפים אותו במסכת חגיגה. מסופר בגמרא על יהודי שנלקח מהעולם בטרם עת לאור גזירה שנגזרה עליו, והגמרא מגלה מי הוא זה שזכה בשנים 'המיותרות' שנתרו. ובכן, בהעברה בנקאית שמיימית, הועברו השנים שנתרו לזכותו של יהודי אחר, וכל זאת למה? - כי הוא היה יהודי שהעביר על מידותיו, וותרן!

מסתבר שהאיש המוותר, שלא פעם נראה בעיני זולתו כחסר עמוד שדרה או נתון ללחצים, הוא דווקא איש עסקים ממוחל. הוא מבין היטב שעדיף לו לוותר על איזו זכות המגיעה לו בדין וביושר, ולהמירה בכמה שנות חיים מאושרים. כדאי לו להקריב משהו שהוא זכאי לו בצדק, ולהחליפו בעוד כמה שנות נחת ושמחה בעולם הזה!

רגע, ישאל השואל, אולי חלילה זה מוגזם מדי? האם הגיוני להעניק כמה שנות חיי אושר ובריאות בגין ויתור כזה או אחר? האם באמת כדאי לתת משמים כמה שנים טובות ומאושרות למאן דהוא, רק כי פעם יותר על משהו? זו לא פרופרציה!

נכון, אבל בגלל שהויתור הוא כה קשה, מאחר ולפעמים הוא דורש כוחות נפש כה אדירים, דווקא לכן יש עליו שכר כל כך נדיר ואדיר. ויתור - הוא אחת המידות הקשות ביותר להשגה, הלא פלוני עשה לי עוול, פלוני חטא כלפיי, פלוני עשה כך וכך, והוא עוד מעז בחוצפתו שאינה יודעת שובעה - לצפות שאני אוותר. מה, באמת!?

התשובה היא לא וכן. לא - אתה לא חייב לוותר, אבל כן - כדאי, משתלם, חכם ונבון פי כמה - כן לוותר. זה קשה, זה מאוד קשה. כשבתוך הבית פנימה יש ויכות, כשמעביד או עובד דיבר שלא בכבוד, כששכן חטא לך והזיק לך, כשחבר פגע בך, כשמשהו עשה לך עוול - הסיטואציה היא נוראה, הלב מבקש הגיב, הפה כבר מאבד בלמים...

רגע, רגע, תוותר!!! - זה משתלם שבעתיים, זה כדאי פי מיליון. זה מספק לך שכבת הגנה עוצמתית, זה נותן לך שכפ"צ לחיים, זה מספק לך אינספור מתנות, שיפור מהותי באיכות החיים, שיפור מהותי באורכם. הויתור אינו קל והוא לא מתיימר להיות כזה - הוא קשה - ודווקא לכן - הוא מעניק אוצרות כה יקרים!

הארץ הכהן, בבגדיו אנו עוסקים בפרשה זו, מידות היתה אוהב שלום ורודף שלום. המפתח לצעוד בדרכו, הוא לאמץ את הויתור כדרך חיים, את הנכונות להעביר

המסלול המהיר...

כמה אנו מבקשים, שואפים וכוספים, לשים את העבר מאחורינו, למחוק את ההיסטוריה המוכתמת. אין אדם בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, לכל אחד מאיתנו יש בעברו כתמים טעוני טיפול, חטאים שצריכים חיטוי, נקודות שהיה מעדיף להעלים...

על ידי תשובה הדבר אפשרי, אך תשובה כרוכה גם בתעניות ובסיוגים, וזה לא קל. אבל, מגלה החיד"א בספרו 'מורה באצבע', חז"ל גילו לנו דרך קלה ומהירה בהרבה: לוותר! 'סכני המעביד על מידותיו - מעבירין לו על כל פשעיו!'

מדהים! הוותר, מעבר לכל הרווחים האחרים בהם הוא זוכה, מאפס את ההיסטוריה שלו, יוצא לדרך חדשה, זך וצח כשלג, טהור ונקי מאי פעם. הבה נאמץ את מסלול הוויתור, הבה נהפוך לוותרנים קבועים, זה כל כך כדאי, ופותח לנו שער לחיים חדשים ונקיים!

וכי סיפור היסטורי מלפני 15 שנה יכול לעקור אדם ממקומו? וכי כך הדין והצדק? ההגיון הבריאי להיכן נעלם!?

רגע לפני שפתח את פיו להגיב ולהשיב חורפו דבר, נזכר שקיבל על עצמו קבלה טובה, לוותר. הוא ראה בכל העניין נסיון משמים, הטעין עצמו בכוחות נפש אדירים, ועשה את הבחירה יאמן: הוא פשוט קם מהמקום, וצעד אחורה לירכתו בית הכנסת. בלי אומר ודברים, בלי מריבות ובל שטענות. פשוט ויתר, באומץ ובעוצמה רבה. זה לא היה קל, הוא נדרש לכוחות נפש עצומים, אבל הוא עמד באתגר בגבורה!

עד מהרה סודר לו מקום חילופי, אי שם, הרחק הרחק ממקומו הראשון. בעל הזרוע הופתע, הוא ציפה לקרב משמעותי בהרבה, והתיישב בחדווה במקום שפינה לעצמו שלא בדין ושלא בצדק. כל מתפללי בית הכנסת נדהמו מגדלות רוחו ועוצמות נפשו של המתפלל שוויתר על המקום, הרי כולם יודעים עד כמה הוא צודק, עד כמה נגרם לו עוול...

48 שעות חלפו, הגיעה שעת התפילה בשבת בבוקר. לפתע פתאום, דקות לאחר תחילת התפילה – נשמע קול נפץ עז, ו'בום' המדהדד החריש את אוזני המתפללים. מאוורר תעשייתי ענק צנח מהתקרה הגבוהה, היישר על המקום שנלקח ממיודעינו הוותרן, נוחת בדיוק על הכסא בו הוא אמור לשבת!

הרב היושב בסמוך ניתר ממקומו בבהלה, כל המתפללים עמדו המומים לנוכח ההתרחשות, ומרחוק, ממקומו החדש, ניצב לו הוותרן, שעתה גילה כי הויתור הציל את חייו!

למרבה הנס, המתפלל שנאבק עמו על המקום, טרם הגיע לבית הכנסת. אך כל המתפללים, בראשות הוותרן, המה ראו והפנימו: אילולא הויתור – אותו יהודי היה יושב על מקומו הקבוע, והמאוורר הכבד היה נופל ישירות עליו, והתוצאות מי ישרון. בחסד ה' וברחמי הוא החליט לוותר, לפנות את המקום. עתה הוא מבין כי הויתור הזה – למעשה הציל את חייו, הביא לו אריכות ימים. ה' ישמור אם היה מתעקש לעמוד על צדקו...

וסיפור נפלא זה, אותו כתבו מתפללי בית הכנסת במכתב עדות אישי שהתפרסם בבטאון 'קול ברמה', מאיר לנגד עינינו עד היכן מגיע הויתור, עד כמה לפעמים – הבורא יתברך מציב בפנינו נסיון של ויתור, כדי שנעמוד באתגר ונקנה לעצמנו ניסים פלאיים וישועות נכספות. ברגע ההתמודדות והמריבה קשה לקבל החלטה נבונה, אבל עכשיו אנחנו יכולים להחליט:

אנחנו ותרנים. יכול להיות שזה ידרוש מאיתנו כוחות נפש אדירים, יכול להיות שזה יעלה לנו במאמצים מרובים, אבל כאלה אנחנו, נקודה. אנו מבינים שזה הרבה יותר כדאי, משתלם פי כמה. לעתים נוכל לדעת למה זכינו בזכות הויתור, לפעמים לא. אבל תמיד נהיה בטוחים שהויתור הוא כלי חזק ועוצמתי, לעורר רחמי שמים. הבה נאמץ אותו בכל הכח, כן, נהיה וותרנים. המעביר על מידותיו זוכה לשכר רב וכדאי במיוחד, הבה נהיה כאלה!

רגל במקום תביעה...

ר' יוסל – מכונה בחיבה גיבור סיפורנו, ולא בכדי. הוא נחשב איש חביב, שופע חיוכים, נחמד ואדיב. לפרנסתו הוא משמש כשיפוצניק, ושמו הולך לפניו – היושר, האמינות, מילה זו מילה. אלא שפעם אחת נקלע לתקרית עסקית מול סוחר חומרי בניה שהתגלה כרמאי, ונוצר ביניהם ויכוח על סכום נכבד, למעלה ממאה אלף שקלים. ר' יוסל תובעו לדין תורה, וכפופי – מנצח, שכן הצדק עמו. אבל הלה מוסיף להתל בו, לא מוכן לשלם, ולמרות שהפסיד בדין – הוא מנסה לטעון בכה ובכה...

הכסף אינו מגיע, המהומה סביבו הולכת וגדלה, הוצאות נוספות מתווספות, כאב ראש שר' יוסל אינו רגיל בו. מצד שני, הלה מתברר כנוכל של ממש, שמהתל בו ובבית הדין גם יחד. ר' יוסל כבר מייחל ליום בו יזכה לקבל את סכום העתק שבתביעה, בינתיים הוא מעביר את ימיו בין פרנסה לדיונים משמימים, דבר לא היה רגיל בו...

ואז, ביום מן הימים, לפתע חש כאב חד ברגל. הוא מנסה להמשיך לדרכו ומקווה שהכאב איכשהו יעבור, אך כשהכאב הולך ומחמיר וכל משככי הכאבים לא מצליחים לנצחו – הוא פונה לרופא אורטופד, שמפנה אותו לסידרת בדיקות, בסיומה נקבע כי לקה בזיהום חמור בתוככי רגלו.

לראשונה בחייו, הסתגל ר' יוסל לבליעת כדורים ומריחת משחות ערב ובוקר וצהריים, בנסיון להציל את הרגל. אבל הזיהום העקשן הלך וגדל, לא אותת על סימני כניעה מתקרבים, והרופאים הפכו אובדי עצות. חולפים עוד כמה חודשים, הרגל מנופחת, פצועה, הזיהום אוכל בה כל חלקה טובה. ר' יוסל עזב את עבודתו, הרופאים ערכו התייעצות, ובסיומה הוחלט:

ניתוח כריתה! יכרתו לו מחצית מהרגל, ויחליפו אותה ברגל תותבת!

ר' יוסל ההמום שמע את הבשורה ונחרד. טרם הספיק להתרגל למצב בו הוא סובל וחלוש, ולפתע מתברר שזה בלתי הפיך, ואין מנוס מלהיפרד מהרגל לנצח. לבו חישב להישבר, היטב הבין כי העתיד כולו משתנה עכשיו לנגד עיניו, מי יודע אם יוכל עוד ללכת בחופשיות, אם יזכה לרקוד בנישואי ילדיו כשרגלו רגל תותבת...

לא נותרה ברירה, הוא קבע תור לניתוח כריתה, וכבר מדדו את רגלו כדי להתאים לו רגל תותבת. בין לבין התקשר הטוען הרבני, ובישר לו כי הפסיקה הסופית תינתן בעוד מספר ימים, וסכום התביעה עומד כבר על קרוב ל-200,000 ש"ח. ר' יוסל ניסה להתנחם בכך, כי אם לא יזכה לשוב לעבודה – לפחות יזכה בסכום כסף נדיב שיסייע לו בעתיד...

ואז, ביום בהיר, בצהרי היום, מצלצל הטלפון בביתו, ומעבר לשפופרת – קול נעים ואצילי, אפוף הוד, קולו של רבו, כ"ק האדמו"ר מפינסק קארלין ז"ע, הדורש בשלומו ובשלום הרגל. ר' יוסל נאנח, סיפר לרבי על התור שקבע לניתוח כריתה הרגל, ושב ונאנח, כשהרבי נאנח יחד עמו. ואז אמר לו הרבי:

'אבל אני התקשרתי, כדי להציע לך עיסקה: אם תוותר ליריבך על מלוא הסכום ותמסוך את התביעה – אני מבטיחך נאמנה, באחריותי, שלא תצטרך לכרות את הרגל, שהיא תשוב ותבריא לחלוטין. אני מציע בפניך את הרעיון, תחליט מהר ותודיע לי' – סיים הרבי, בירכו בחום, וניתק את השיחה.

ר' יוסל קרס על מושבו, המום ומבולבל, ידיו רועדות, ראשו מסוחרר, עיניו קרועות. רבנו של עולם, מה קורה כאן? האומנם? הוא חסיד של הרבי, חסיד גדול אפילו. הנתבע הלז – לא רק שאיננו חסיד פינסק קארלין, הוא אף התנכל לא פעם לרבי ולמוסדותיו. לוותר לו על כל התביעה? אחרי כל הימים והלילות, הדחיות והדיונים, ההוצאות המרובות והטירחה האינסופית?

לא! הוא לא מסוגל! איך הוא יכול לוותר? הלא הנתבע הלז, איש רע מעללים, שמתחמק פעם אחר פעם. לוותר לו? – לכל העולם הוא מוכן לוותר, רק לא לברנש הזה! וכל הכסף? – הלא מדובר בהון תועפות, איך הוא יכול לוותר עליו?! ומצד שני, זו עיסקה שקשה לסרב לה. הן הרבי מבטיח, מבטיח! – שהרגל תשוב לאינתה, שניתוח הכריתה יהפוך למיותר, שהוא ישוב להלך כאחד האדם. זה שווה לו כל הון שבעולם!

מלחמה התחוללה בלבו, מלחמה קשה ומייסרת, בסיומה החליט באומץ: הוא ינהג לפנים משורת הדין, הוא יוותר. זה דורש מאמץ על טבעי מצידו, אבל זה בדיוק מה שהוא מבקש מבורא עולם – לנהוג בו לפנים משורת הדין, להציל את רגלו באופן על טבעי. זהו, זה סגור. הוא מבטל את התביעה!

וכדי לעמוד בדיובורו, על אתר הוא מתקשר לטוען הרבני, ששומע, המום, ור' יוסל מנצל את ההלם כדי להיפרד ממנו ולחייג אל הרבי. 'החלטתי. הודעתי למשוך את התביעה!' – 'נפלא!', מגיב הרבי בחדווה, 'אתה יכול לוותר את התור שקבעת לניתוח הכריתה, ותבטל גם את הזמנת הרגל התותבת. פשוט חבל על הכסף...'

'האמנם?' – שואל ר' יוסל, 'בטוח? לבטל הכל? אולי נמתין לראות?' – 'לא צריך לחכות!' – משיב הרבי באמונה ברורה, 'זה ברור לי. נהגת בו לפנים משורת הדין, ויתרת. ברור לי שנושעת, ברור לי שבורא עולם יסדר את העניינים. תבטל, תבטל הכל, רפואה שלימה!'

ר' יוסל מניח את השפופרת על כנה, ומתקשר לבטל את הניתוח. כל מי שדבר אתו בשעות ההן – היה בטוח שנשתבשה עליו דעתו. הטוען הרבני, הרופאים, המכון האורטופדי שמייצר רגליים תותבות – כל אלה קיבלו הודעות ביטול בזו אחר זו, ולא נחה דעתו של ר' יוסל עד שהוא לוקח את המשחות, הרטיות, התחבושות, התרופות – מכניס את הכל לשק גדול ומניח בפח האשפה!

ולמרבה הפלא, הנס הגדול אכן קם והתחולל: בתוך פחות משבוע – לפתע פתאום החל הזיהום לאבד נפח. ר' יוסל מביט בו, אינו יודע אם הוא חולם או הוזה, או שמא זו מציאות. הוא מזמין בדיקה, ולנוכח תוצאותיה – הרופא לוחץ עליו, מתחנן אליו, מתעקש: 'תגלה לי מה עשית, תגלה לי איזה טיפול עברת. זה לא יכול להיות!'

עוד שבוע, עוד בדיקה, עוד שבוע, ועוד בדיקה. הוא כבר יכול ללכת! – הוא נכנס אל הרופא שקבע לו את ניתוח הכריתה, והלה אומר לו 'התותבת מתאימה לך בדיוק, עשו לך את זה נהדר!', ור' יוסל, באושר בלתי מוסתר, מסיר את הגרב ומראה לרופא רגל בוהקת, בריאה, חזקה, מהלכת, כאחד האדם ממש!

והיום, צאו וראו בירושלים, אי שם על הפיגומים, מקפץ ר' יוסל בשתי רגליים בריאות. וכל מי ששואל אותו אם לריב או לוותר, אם להתעקש או לנהוג לפנים משורת הדין – הוא לא עונה, הוא רק מניף רגל. בריאה, חזקה, הולכת, אמיתית, ואומר באושר: 'זה תוצאה מויתור. הויתור העניק לי רגל במתנה!'

סיפור נפלא זה, אותו כתב הרב יצחק ברבר שליט"א, מחדד לנגד עינינו את הכח של ויתור לחולל ישועה מעל לדרך הטבע, באופן פלאי ממש. הנה כי כן, יהודי שהתיק הרפואי שלו היה סגור וחתום, שכולם קבעו חד משמעותי שעל רגלו להיכרת – אבל ויתור אחד פתח לו שער, העניק לו ישועה מעל לדרך הטבע.

יהודי יקר, אתה צודק, באמת צודק, אבל בחיים תהיה חכם. לוותר דורש כוחות נפש, לוותר דורש מאמץ, אבל הוא כדאי, כל כך כדאי. אל תוותר לעצמך על הזכות לוותר, על הזכות לפתוח לעצמך שערי ישועות למעלה מדרך הטבע. הענק לעצמך את הזכות הכבירה והפלאית, תפרגן לעצמך את העונג לוותר, ותראה בעיניך כיצד ויתור פותח שערי שמים, מפתיע בישועות נשגבות ויוצאות דופן!